

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فصل پنجم: عصر یکپارچگی و شکوفایی
درس دهم: اوضاع اجتماعی، اقتصادی، علمی و
فرهنگی ایران در عصر صفوی

زندگی اجتماعی

❖ وجود حکومت مرکزی نیرومند و برقراری نظم و امنیت ← رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی

❖ جمعیت ایران در دوران صفوی = تقریباً ۱۰ میلیون

کشاورزی
دامداری
صنایع دستی

❖ روستائیان و کوچ نشینان به ترتیب بیشترین جمعیت و اشتغال به

❖ شاردن: وضع دهقانان ایران بهتر از دهقانان اروپا

❖ منبع عمده در آمد حکومت صفوی = مالیات از کشاورزان و دامداران

❖ رونق شهرنشینی

مقام حکومتی / نظامیان / روحانیون
بازرگانان
پیشه‌وران
صنعتگران

❖ ۱۰ تا ۱۵٪ شهر نشین و دارای مشاغل

شکوفایی صنعت

- رونق صنایع و برطرف شدن نیازهای گوناگون جامعه توسط پیشه وران و صنعتگران
- ساخت کالای مرغوب نظیر: **شمشیر** / **کمان** / **کاشی** / **چرم** / **جواهر** / **رنگ** / **صابون** / **چینی**

- صادرات
- خشکبار
- پارچهٔ مخمل
- پارچهٔ ابریشم
- حریر
- قالی

- شکل گیری صنعت بافندگی و رقابت با صنعت نساجی اروپا
 - شکل گیری کارگاه های بافندگی در دورهٔ شاه **عباس اول** در
 - شاه و خاندانش = مالک بیشتر کارگاه ها
- اصفهان
کاشان
یزد
مشهد
استرآباد (گرگان)
گیلان

رونق تجارت

- وجود شبکه وسیع کاروان سرا و راه ها نشان دهنده رونق تجارت و بازرگانی در این عصر
- اشاره جهانگردان اروپایی به امنیت راه های ایران و رفتار پسندیده مأموران راهداری
- ساخت بازارهای باشکوه از جمله: بازار قیصریه اصفهان در شمال میدان نقش جهان
- یکی از منابع درآمد، عوارض دریافتی از کاروان های تجاری
- صادرات ابریشم پرسودترین کالای صادراتی و در انحصار شاه عباس
- اجازه فعالیت شرکت های تجاری اروپایی در ایران برای رونق تجارت خارجی توسط شاه عباس

شکوفایی علمی و فرهنگی

- ساختن مسجدها، مدرسه ها، کاخ ها، پل ها و کاروانسراها توسط معماران و مهندسان ایرانی

علم و آموزش

- دعوت عالمان بزرگ از مراکز تشیع به ایران، توسط مقام های کشوری و لشکری
- ساخت مدارس و کتابخانه های عظیم به ویژه در پایتخت صفوی و وقف اموال و املاک برای آنها
- توجه به علوم و معارف دینی، مانند: **تفسیر**، **فقه** و **حدیث**
- تدریس **طبیعیات** (علوم تجربی)، **ریاضیات**، **ادبیات**، **فلسفه**، **طب** و **نجوم** در مراکز علمی

شکوفایی علمی و فرهنگی

چهار فیلسوف و عالم بزرگ آن روزگار:

■ میرداماد

■ ملاصدرا

■ شیخ بهایی

■ علامه محمدباقر مجلسی

شکوفایی علمی و فرهنگی

- کم توجهی به شاعران، شعر و ادب فارسی در دوره صفوی
- سبک هندی و شاعرانی مانند: صائب تبریزی و بیدل در این دوره اند.
- توجه به علم تاریخ و ثبت و نگارش وقایع تاریخی

هنر

✓ آثار برجسته در معماری، خوشنویسی، نقاشی، کتاب آرایه* و خاتم کاری

کتاب آرایه: هنر کتاب آرایه از چند هنر تحریر (خط)، تذهیب، تصویرگری و جلد آرایه کتاب ترکیب شده است.

شکوفایی علمی و فرهنگی

جشن‌ها و آیین‌ها:

- گرامی داشتن اعیاد اسلامی (مانند: عید قربان، فطر و غدیر) در کنار اعیاد ایرانی (مانند: نوروز)
- برگزاری آیین سوگواری امام حسین (ع) به شیوهٔ **روضه خوانی**، **سینه زنی** و **تعزیه** در سراسر کشور

□ **برپایی جشن‌ها و آیین‌ها** ← اثرگذار در افزایش همدلی و همبستگی مردم

تعزیه: نمایشی مذهبی است، که سنت آن به شیعیان ایران متعلق است. محور اصلی این نمایش واقعهٔ کربلا و مصیبت‌های اهل بیت (ع) است.